

OPUS CHRISTI ET ECCLESIAE

nr 3 (2024)

BIULETYN LITURGICZNY DIECEZJI GLIWICKIEJ

Biuletyn wydawany przez Komisję ds. Liturgii i Muzyki Kościelnej Diecezji Gliwickiej

Redaktorzy: ks. Adam Kozak (przewodniczący Komisji), ks. Sławomir Madajewski (sekretarz Komisji)

LITURGIA SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA

Niniejszy numer „Biuletynu” jest wydaniem specjalnym dotyczącym spraw związanych z liturgią sakramentu małżeństwa. Zamieszczamy w nim:

1. Przypomnienie zasad wyboru formularza Mszy św. za nowożeńców w poszczególne dni roku liturgicznego.
2. Uwaga praktyczna dotycząca zawierania małżeństwa przez osoby starsze.
3. Wyjątki i ograniczenia dla Mszy obrzędowej przy zawieraniu małżeństwa
4. Zasady dotyczące wystroju kościoła.
5. Zasady dotyczące fotografowania i filmowania przebiegu celebracji.
6. Zasady dotyczące muzyki podczas zawierania sakramentu małżeństwa.

Redaktorzy:

ks. Adam Kozak, przewodniczący Komisji

ks. Sławomir Madajewski, sekretarz Komisji

1. Zasady wyboru formularza Mszy św. za nowożeńców w poszczególne dni roku liturgicznego

Msza św. obrzędowa według formularza „za nowożeńców” zabroniona jest w następujące dni:

- Uroczystości nakazane,
- Niedziele Adwentu, Wielkiego Postu i Okresu Wielkanocnego,
- Triduum Paschalne i Wielki Czwartek,
- Uroczystości nienakazane; Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych,
- Środa Popielcowa; Poniedziałek, Wtorek i Środa Wielkiego Tygodnia,
- Dni w Oktawie Wielkanocy.

2. Uwaga praktyczna dotycząca zawierania małżeństwa przez osoby starsze

Przy wyborze formularza mszalnego należy kierować się roztropnością uwzględniając sytuację konkretnych nowożeńców, np. ich starszy wiek.

Tekstami, które nie zawierają odniesienia do potomstwa są: pierwszy formularz Mszy za nowożeńców (bez drugiej kolekty i błogosławieństwa na końcu Mszy). Błogosławieństwo końcowe można zaczerpnąć z trzeciego formularza. Spośród trzech prefacji zaleca się użycie prefacji drugiej (nr 80) lub trzeciej (nr 81).

3. Wyjątki i ograniczenia dla Mszy obrzędowej przy zawieraniu małżeństwa

OWMR 372 stwierdza, że oprócz norm ogólnych co do mszy obrzędowych „należy zachować przepisy podane w rytuale lub w samych formularzach mszalnych.” W poniższym zestawieniu zostają przedstawione wyjątki i ograniczenia względem głównej reguły. Znajdują się one w poszczególnych księgach Pontyfikatu i Rytuału oraz w Mszale. Zestawienie nie bierze pod uwagę mszy pogrzebowych, które w tabeli Ceremoniału są wystarczająco dobrze opisane.

Triduum Paschalne	<u>Uwaga:</u> zakaz użycia nawet jednego czytania obrzędowego jest tylko w mszale polskim (rubryka MRP s. 78''); brak takiego zakazu w łacińskiej księdze oraz łacińskim MR 2008.
Niedziele Adwentu, Wielkiego Postu i Okresu Wielkanocnego	Można użyć jednego czytania obrzędowego. Należy użyć błogosławieństwa małżonków i błogosławieństwa końcowego. Zob. rubryka MRP s. 78'').
Uroczystości	Można użyć jednego czytania obrzędowego w uroczystości nieobowiązujące: Niepokalane Poczęcie (8.12), św. Józefa (19.03), św. Apostołów Piotra i Pawła (29.06). W inne uroczystości nie wolno zmieniać nawet jednego czytania (uwaga: brak ograniczenia dot. Czytań w księgach łacińskich). Należy użyć błogosławieństwa małżonków i błogosławieństwa końcowego (rubryka MRP s. 78'').
Oktawa Wielkanocy	Można użyć jednego czytania obrzędowego. Należy użyć błogosławieństwa małżonków i błogosławieństwa końcowego (OSM n. 34, s. 20).
Wspomnienie Wszystkich Wiernych Zmarłych	Można użyć jednego czytania obrzędowego. Należy użyć błogosławieństwa małżonków i błogosławieństwa końcowego (OSM n. 34, s. 20).
Środa Popielcowa	Można użyć jednego czytania obrzędowego. Należy użyć błogosławieństwa małżonków i błogosławieństwa końcowego (OSM n. 34, s. 20).
Wielki Tydzień	Można użyć jednego czytania obrzędowego. Należy użyć błogosławieństwa małżonków i błogosławieństwa końcowego (OSM n. 34, s. 20).
Niedziele okresu Narodzenia Pańskiego i niedziele zwykłe	<u>Ograniczenie:</u> msza obrzędowa dozwolona, jeśli nie uczestniczy wspólnota parafialna (OSM n. 34, s. 20, zob. rubryka MRP s. 78'').

Skróty:

MRP: *Mszal rzymski dla diecezji polskich*, Pallottinum, Poznań 2012

OSM: *Obrzędy sakramentu małżeństwa*, wyd. 3, Księgarnia Św. Jacka, Katowice 2011

4. Wystrój kościoła

Wystrój kościoła regulują przepisy liturgiczne. W Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego w punkcie 292 czytamy: „W wystroju kościoła należy dążyć raczej do szlachetnej prostoty niż do przepychu. W doborze elementów zdobniczych należy dbać o prawdziwość rzeczy, a ponadto zmierzać do tego, by te elementy służyły pouczeniu wiernych i odpowiadały godności miejsca świętego”. Natomiast w punkcie 305 możemy przeczytać, że „W przyozdabianiu ołtarza trzeba zachować umiar (...) dekoracja kwiatowa zawsze powinna być umiarkowana”. Nie można więc w wystroju kościoła i dekoracji stosować sztucznych kwiatów i jakichkolwiek imitacji nawet najpiękniej wyglądających, np. sztucznych świec. Nie można ustawiać w kościele dekoracji, które na co dzień nie są związane z przestrzenią sakralną, np. aluminiowy stojak na nuty z przypiętym bukietem kwiatów, figurki pónagich aniołków, szklane naczynia ze świecami rozstawione na posadzce kościoła, metalowe bramy ze sztucznymi kwiatami przymocowane do ławek itp. Kościół dekoruje się tylko i wyłącznie bukietami kwiatów prawdziwych, które po ślubie pozostają w kościele.

5. Fotografowanie i filmowanie

Kto pragnie fotografować i filmować podczas Liturgii powinien ją znać, wiedzieć co w danym momencie się dzieje i rozumieć sens poszczególnych obrzędów. W wielu diecezjach przeprowadzono szkolenia dla fotografów i kamerzystów, aby mogli spełniać swoje funkcje we właściwy sposób i z należnym szacunkiem dla miejsc świętych. Najważniejszym podczas udzielania sakramentu małżeństwa jest łaska sakramentalna, która niewidoczna dla oczu jest nie do sfotografowania i sfilmowania. Fotograf więc i kamerzysta nie mogą zachowywać się tak jakoby zdjęcie czy film były dla nowożeńców najważniejsze. Często bywa tak, że ich zachowanie przeszkadza narzeczonym w odpowiednim przeżyciu ceremonii zaślubin, gdyż np. kamerzysta wchodzi pomiędzy kapłana a narzeczonych albo zza ich głów wysuwa obiektyw aparatu czy kamery. Nie zezwala się wchodzenia fotografowi czy kamerzyście do prezbiterium, które ma określone funkcje i jest miejscem przeznaczonym dla odpowiednich osób. Wzorem dla każdego kamerzysty i fotografa są celebracje liturgiczne z udziałem papieża, w czasie których widać odpowiednie zachowanie i strój operatorów urządzeń. Fotografować i filmować może tylko osoba, która przed rozpoczęciem ceremonii przedstawi się celebransowi w zakrystii – najlepiej gdyby to była osoba posiadająca zezwolenie (świadectwo ukończenia kursu) Kurii Diecezjalnej. Fotografuje jeden fotograf, film kręci jeden kamerzysta.

6. Zasady dotyczące muzyki podczas zawierania sakramentu małżeństwa

W związku z licznymi nadużyciami dotyczącymi muzyki podczas liturgii zawierania sakramentu małżeństwa, Komisja przygotowała propozycje repertuarowe na śluby, zarówno w wymiarze wspólnych śpiewów liturgicznych, jak i solowej muzyki wokalne i instrumentalnej, które należy przekazać muzykom kościelnym, a także narzeczonym podczas spisywania protokołu przedmałżeńskiego. Pozwoli to uniknąć wykonywania niewłaściwej muzyki, szczególnie pochodzącej z repertuaru świeckiego, a także zaproponować konkretne utwory solistom. Lista oczywiście nie jest zamknięta, podczas liturgii można bowiem z zasady wykonywać utwory dopuszczone do użytku liturgicznego przez kompetentną władzę kościelną, a w zakresie repertuaru solowego - tylko muzykę religijną.

**REPERTUAR PIEŚNI I UTWORÓW WOKALNO-INSTRUMENTALNYCH
DOPUSZCZONYCH DO LITURGII SAKRAMENTU MAŁŻEŃSTWA**

MOMENT W LITURGII	PIEŚŃ LITURGICZNA	UTWÓR WOKALNY	UTWÓR ORGANOWY	UTWÓR Z TOWARZYSZENIEM INSTRUMENTU SOLOWEGO
<p>1. PRZED ROZPOCZĘCIEM MSZY ŚW. (wejście do kościół narzeczonych)</p>		<p>* "Ave Maria" (wybranego kompozytora)</p> <p>* Utwory wokalne zamieszczone w śpiewniku o. Stanisława Ziemiańskiego SJ "Śpiewy ślubne z akompaniamentem" wyd. WAM (np. <i>Panie tu do Twych stóp nowożeńców para, Błogosław Boże młodej parze</i>)</p> <p>* W.A. Mozart/ Ch. Gounod - <i>Laudate Dominum</i></p>	<p>* Preludia organowe Johanna Sebasiana Bacha lub innych kompozytorów o zróżnicowanym poziomie trudności i odpowiednim charakterze. * F. Mendelssohn wybrane części Sonat organowych * L. Boëllmann utwory ze zb. "Heures mystiques" op.29,30, wybrane części <i>Suity Gotyckiej, Paraphrase sur un Laudate Dominum</i> * C. Franck utwory ze zb. "L'Organiste" A. Chlondowski 225 łatwych preludiów na organy lub fisharmonię * F. Nowowiejski wybrane utwory ze zb. "Utwory mniejsze na organy" * G. Young <i>Preludium in Classic style</i>, wybrane części <i>Suity Katedralnej</i> oraz inne utwory o odpowiednim charakterze * Ch. Callahan "Entrada" z Partity <i>Lasst uns erfeuen</i> J. Surzyński <i>"Preludium D-dur"</i> * M. Brosig/B. Stein– wybrane utwory organowe * G. Young wybrane części ze "<i>Suity Katedralnej</i>" * C. Sellar Lang – <i>Tuba Tune</i> * Z. Nowacki/ F. Rączkowski – <i>Marsze ślubne</i> * Th. Dubois/ G. Belier/E. Gigout/A. Larriu - <i>wybrane Toccaty</i> * T. Adams – <i>Alla Marcia, Festival March</i> * D. German/D. Wagner – <i>Festive Trumpet Tune</i> * M. Reger – "<i>Lobe den Herren, den mächtigen König</i>" op. 67 lub op. 135a</p>	<p>* "Ave Maria" (wybranego kompozytora)</p> <p>* M-A. Charpentier <i>Preludium z "Te Deum"</i></p> <p>* J. Clarke/H. Purcell <i>Trumpet Tune</i></p> <p>* J. Pachelbel – <i>Canon in D</i></p> <p>* <i>Marsze na trąbkę i organy</i> wybranych kompozytorów</p>

<p>2. ROZPOCZĘCIE MSZY ŚW. (wejście kapłana)</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Antyfona ślubna NA WEJŚCIE wg formularza mszalnego * "Pod Twą obronę" * "Kto się w opiekę" * "Głoś Imię Pana" * "Twych Panie łask" * "Przyjdźcie do mnie wszyscy" * "Pan mój wódz" * "Ty wszechmocny Panie" * "Złącz Panie miłujących Cię" 			
<p>3. HYMN DO DUCHA ŚWIĘTEGO (przed przysięgą)</p>	<ul style="list-style-type: none"> * "Veni Creator" * "O Stworzycielu Duchu przyjdź" * "Przybądź Duchu Stworzycielu" 			
<p>4. PRZYGOTOWANIE DARÓW</p>	<p>Zob. punkt 2., a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> * "Gdzie miłość wzajemna" * "Bóg nad swym ludem" * "Jeden chleb" 	<ul style="list-style-type: none"> * "Ubi caritas" <i>mel. gregoriańska</i> * "Ubi caritas" <i>mel. z Taize</i> * "O Panie mój ku Tobie wznoszę oczy" 	<ul style="list-style-type: none"> * "Offertoire" wybranych kompozytorów * Preludia chorałowe o odpowiedniej treści wybranych kompozytorów * Wł. Żeleński – Preludia organowe op. 38 * C. Franck utwory ze zb. "L'Organiste" * A. Chlondowski 225 łatwych preludii na organy lub fisharmonię 	<ul style="list-style-type: none"> * "Ave Maria" (wybranego kompozytora) * J.S.Bach - Chorał "Jesus bleibet meine Freude" z Kantaty BWV 147
<p>5. KOMUNIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Antyfona ślubna NA KOMUNIE wg formularza mszalnego * "Bóg jest miłością" * "Chrystus Pan karmi nas" * "Jezusowi cześć i chwała" * "Jeden chleb" * "Przykazanie nowe daję wam" * "Panie dobry jak chleb" * "Panie pragnienia ludzkich serc" * "Skosztujcie i zobaczcie" * "Tyś w Wieczerniku chlebem się stał" 	<ul style="list-style-type: none"> * "Ave verum" wybranego kompozytora (np. W.A.Mozart K. Jenkins, Ch. Gounod) * C. Franck "Panis Angelicus" z Messe à trois Voix op. 12 * "O Salutaris Hostia" wybranego kompozytora (np. L.Delibes, Ch. Gounod, G. Rossini) 		<ul style="list-style-type: none"> * "Ave verum" wybranego kompozytora (np. W.A.Mozart K. Jenkins, Ch. Gounod) * C. Franck "Panis Angelicus" z Messe à trois Voix op. 12

6. UWIELBIENIE	<ul style="list-style-type: none"> * "Cały świat" * "Czego chcesz od nas Panie" * "Chlebem życia posileni" * "Już gościsz Jezu w sercu mym" * "Dziękczynne pieśni śpiewajmy wspólnie" * "Dzięki Tobie Boże" * "Pan nie opuszcza nigdy" * "O Boże dzięki Ci składamy" * "Radośnie Panu hymn śpiewajmy" 	<ul style="list-style-type: none"> * A. Vivaldi – Domine Deus * H.L. Hassler – Cantante Domino (opr. wielogłosowe) 	<ul style="list-style-type: none"> * Louis Couperin – <i>Pange lingua</i> OL 36a * A. Guilmant – <i>Offertoire sur Adorote te devote</i> * Preludia chorałowe o odpowiedniej treściwybranych kompozytorów 	
7. ZAKOŃCZENIE MSZY ŚW. (wyjście kapłana)	Zob. punkt 2., a ponadto: <ul style="list-style-type: none"> * Umiłowałeś Twój Kościół * "Błogosław Panie nas" * "Kto los swój złożył w ręce Boga" * "Ty wyzwoliłeś nas Panie" * "Otwórzcie drzwi Chrystusowi" * "Dobry Jezu racz wysłuchać" * "Za rękę weź mnie Panie" * "Pobłogosław Jezu drogi" * "Wszystka moja nadzieja" * "Pobłogosław Matko wierne dzieci swe" * "Maryjo ja Twe dziecię" * "Zdrowaś Maryjo" 	Zob. punkt 1., a ponadto: <ul style="list-style-type: none"> * Niech was Bóg błogosławi co dnia" * "To przykazanie ja dziś daję wam" * "Rodzina miłością wielka" * "Pan jest mocą swojego ludu" * "Niechaj z nami będzie Pan" * Antyfony Maryjne (<i>Alma Redemptoris Mater, Regina caeli, Salve Regina</i>) 	Zob. punkt 1., a ponadto: <ul style="list-style-type: none"> * Ch.M. Widor – <i>Toccata z V Symfonii</i> * L. Vierne - wybrane utwory ze zb. 24 pieces en style libre * S. Karg-Elert: <i>Nun danket alle Gott, Op.65 nr 59</i> * A. Guilmant – <i>Nuptial Postlude op. 20</i> * M. Dupré – <i>"Rejoice greatly, o my soul" op. 59</i> 	Zob. punkt 1.
8. PO MSZY ŚW. (wyjście nowożeńców)			Zob. punkt 1 i 7, a ponadto: <ul style="list-style-type: none"> * L.J.A. Lefébure-Wély – wybrane utwory organowe 	Zob. punkt 1.
9. PODPISYWANIE DOKUMENTÓW (opcjonalnie)		Zob. punkt 1., 7. lub 8.	<ul style="list-style-type: none"> * Preludia chorałowe o odpowiedniej treści wybranych kompozytorów * Tria organowe (np. H.Ch. Rincka, J. Rheinbergera) * M. Dupré – <i>wybrane chorały z op. 28</i> 	Zob. punkt 1. lub 4.